

УДК 317.315:811.111'25

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Світлана Шехавцова

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Полтавська обл., Україна
ORCID ID 0000-0001-8196-8977
shekhavtsova1@gmail.com

Анотація. Актуальність проблеми формування інформаційної культури особистості зумовлена створенням нового інформаційного освітнього простору, використанням глобальних мережевих технологій на всіх щаблях навчання, що передбачає формування в сучасних студентів здатності розвиватися в сучасному освітньому середовищі, користуватися інформаційними та комп'ютерними технологіями. Важливого значення набуває включення у фахову підготовку майбутніх перекладачів інноваційних технологій, що формують інформаційну культуру особистості, розвивають усвідомленість і готовність студентів до використання інформаційних технологій у процесі опанування професії. У статті описано формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Висвітлено ключові аспекти для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності перекладачів. Виокремлено й описано чотири компоненти інформаційної культури майбутніх перекладачів: когнітивна (передбачає знання про інформаційне суспільство на глобальному й локальному рівнях та основні його тенденції), операційно-змістовна (передбачає вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології для розв'язання різноманітних практичних проблем як особистісного, так і суспільного значення), комунікативна (передбачає знання норм культури поведінки й спілкування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та дотримання норм інформаційно-комунікаційних технологій), комунікативна (передбачає знання норм культури поведінки та спілкування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і дотримання їх), ціннісно-рефлексивна (передбачає критичне ставлення до контенту інформаційних ресурсів, нерозповсюдження та запобігання поширенню дезінформації та інформації аморального, протиправного змісту, дотримання інформаційного законодавства, запобігання комп'ютерній залежності).

Ключові слова: інформаційна культура; майбутні перекладачі; процес фахової підготовки; формування інформаційної культури; інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Цінність інформації в сучасному суспільстві є найважливішим чинником соціального розвитку. Технологічний прогрес у глобалізованому світі передбачає використання електронної інформації на всіх етапах професійної підготовки фахівців різного профілю, зокрема майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки. Концепція Нової української школи ґрунтується на використанні різних засобів інформаційно-комунікаційних технологій, що набуває неабиякої значущості під

час професійної підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти. За допомогою інформаційно-комунікаційних технологій відбувається формування таких якостей, як культура пошуку нової інформації та обміну нею, уміння опрацьовувати великі масиви інформації з використанням інформаційних технологій, здійснювати пошук в мережі Інтернет, усвідомлення важливості етичності професійного спілкування, здійснення обміном досвіду в сучасних інформаційних системах. З метою набуття окреслених якостей виникає потреба у формуванні інформаційної культури майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз зарубіжних і вітчизняних досліджень, присвячених проблематиці формування інформаційної культури, свідчить про те, що дане питання досліджується фахівцями різних галузей, також і в галузі педагогіки. Зокрема встановлено, що в сучасній психолого-педагогічній науці розглянуто такі аспекти:

Аналіз джерел свідчить, що О. Кавончик досліджував вплив організаційної структури освітнього закладу на формування інформаційної культури вчителів та учнів. М. Корнілова та Т. Коваль, О. Шестопалюк, Я. Галета, О. Мусял зосереджували увагу на інформаційній культурі педагога та окремих її складових у процесі формування професійно-педагогічної культури. Проблематика формування інформаційної культури педагога є предметом досліджень Г. Шевченко та С. Худовердової, які розглядають її як складову загальної культури особистості. О. Коломієць, І. Лапшина, В. Біловус у навчально-методичному посібнику «Основи інформаційної культури майбутнього вчителя» здійснюють аналіз формування досліджуваного поняття в процесі підготовки майбутніх перекладачів. Проте простежується невідповідність між сформульованим авторами визначенням інформаційної культури майбутніх перекладачів та його структурою. І. Онищенко досліджує інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище як засіб формування інформаційної культури майбутніх перекладачів. О. Шиман у своєму дослідженні приділяє увагу інформаційній культурі майбутніх перекладачів. Водночас вивчає цей процес переважно як методику формування компетентності з використанням комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання. В останні роки предметом наукових досліджень С. Шехавцової та М. Шехавцова було формування інформаційної культури студентської молоді в умовах інформаційно-гібридної війни. Втім, проблема формування інформаційної культури майбутніх перекладачів в процесі фахової підготовки залишається недостатньо дослідженою й до теперішнього часу, зважаючи на актуальність та значущість

проблеми, нами було обрано тему зазначеної статті.

Формулювання цілей статті. На основі теоретичного аналізу науково-педагогічної літератури нами було визначено мету статті, яка полягає в теоретичному обґрунтуванні поняття інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки з позиції сучасних методологічних підходів.

Теоретичні основи та методика дослідження. Інформаційну культуру сучасного українського суспільства і особистості можна розглядати в різних аспектах: технологічному, соціальному, освітньому, моральному, правовому, організаційному тощо. Така різнобічність тлумачення поняття зумовлена багатогранністю цього феномена, багатоманітністю наукових підходів та різноманітністю сутнісних характеристик, покладених у його основу (Шехавцова & Шехавцов, 2019, с. 55). Взагалі формування інформаційної культури особистості здійснюється переважно в повсякденній діяльності, в процесі засвоєння побутових знань і розвитку умінь, під впливом засобів масової інформації та комунікацій, в ході самоосвіти особистості та у щоденному спілкуванні. Формування інформаційної культури особистості в умовах самоосвіти або під впливом діяльності й спілкування у повсякденному житті відбувається неконтрольовано й стихійно і може привести до неочікуваних та хибних наслідків.

У нашому дослідженні ми виходили з того, що поняття «інформаційна культура майбутніх перекладачів» розглядається як складова інформаційної культури особистості. Інформаційна культура майбутніх перекладачів може містити чотири взаємопов'язані складові: когнітивну, операційно-змістову, комунікативну та ціннісно-рефлексивну. На нашу думку, інформаційна культура особистості в кожній із цих складових містить такі компоненти, як: знання, уміння, навички, переконання, настанови тощо, які необхідні для успішної соціалізації в умовах інформаційного суспільства. Інформаційна культура майбутніх перекладачів містить професійну складову. Водночас професійні компоненти поділяються на загальнопедагогічні та специфічні, що характерні майбутнім перекладачам і зумовлені як психофізіологічними особливостями майбутніх перекладачів, так і освітнього процесу згідно з вимогами концепції «Нова українська школа».

Погоджуємося із думкою Л. Макаренка (2016) про те, що поняття інформаційної культури є невід'ємною частиною загальної культури особистості, необхідною умовою її існування і розвитку в сучасному інформаційному просторі, що передбачає готовність особистості до опанування

нового «інформаційного» способу життя, уміння побудувати власну картину світу, визначати своє ставлення до об'єктів, явищ та процесів, що відбуваються довкола, визначати можливості пізнання та перетворення існуючого інформаційного простору, формувати власний інформаційний світогляд (Макаренко, 2016, с. 23). Більшість науковців пов'язують формування інформаційної культури з уміннями й навичками обробляти та аналізувати інформацію, її пошуком та здатністю використовувати в професійній діяльності. Так, О. Кух (2011) вважає, що інформаційна культура «...виявляється: в умінні пошуку необхідних даних в різних джерелах інформації; у здатності використовувати в своїй діяльності комп'ютерні технології; в умінні виділяти в своїй професійній діяльності інформаційні процеси і управляти ними; у володінні основами аналітичної переробки інформації; в оволодінні практичними способами роботи з різною інформацією; у знанні морально-етичних норм роботи з інформацією» (Кух, 2011, с. 223).

На думку Н. Апшай (2010), зміст поняття «інформаційна культура» вийшло за межівузького розуміння бібліотечно-бібліографічної, комп'ютерної або інформаційної грамотності. У дискусіях з цього приводу мало місця приділено користувацькому аспектові. Маються на увазі ті складники питання інформаційної поведінки користувачів, зокрема студентів, що пов'язані з діяльністю в електронному оточенні. Тим більше, що деякі ситуації використання електронних ресурсів в освітньому процесі вимагають корекції інформаційної поведінки (Апшай, 2010, с. 3). Авторка вважає, що студенти мають орієнтуватися в правилах покликань на різні види електронних ресурсів: електронні дані (числові, текстові, зображення, звукові, мультимедіа), електронні програми (системні, прикладні, сервісні), комбіновані ресурси (дані та програми). Безперечно, знання та вміння компетентно користуватися електронними ресурсами передбачають зміст інформаційної культури. Натомість, ці питання вже було досліджено багатьма науковцями, оскільки формування комп'ютерної грамотності та інформатичної й технологічної компетентності були предметом багатьох наукових розвідок на початку ХХІ століття. Наразі майбутні перекладачі володіють інформатичною компетентністю, оскільки в навчальні плани було додано певну кількість годин дисциплін «Інформатика», «Інформаційні технології», «Інформаційне право» та ін. У контексті нашого дослідження в умовах інформаційно-гібридної війни нас цікавить більше правильне й критичне трактування отриманої інформації, ніж навички роботи з комп'ютерними системами.

Існує низка концептуальних підходів до осмислення суті цього феномену,

зокрема системний, технологічний, культурологічний, особистісний, аксіологічний і соціокультурний (Алексєєва, Гуменний, & Паржницький, 2015, с. 38). Найбільш поширеним підходом розуміння сутності поняття «інформаційна культура» є технологічний, який переважно асоціюється з технологічними аспектами інформатизації суспільства, що визначається ступенем оволодіння навичками роботи з персональним комп'ютером та використанням сучасного програмного забезпечення.

Втім, такий підхід окреслює лише одну ознаку широкого поняття, яка полягає у формуванні навичок комп'ютерної грамотності. Прихильники технологічного підходу стверджують, що сутність інформаційної культури полягає в умінні користуватися засобами сучасних інформаційних технологій та мати уявлення про все те, що створено в цій галузі.

Щодо культурологічного підходу, безперечно, інформаційна культура є складником загальної культури. На думку науковців, інформаційна культура особистості є інтегральним, комплексним показником рівня її адаптованості до інформаційної діяльності в умовах інформаційного суспільства (Шерман & Безбах, 2009, с. 191). З позицій нашої роботи, умови дещо змінені, тому нами буде досліджено поняття «інформаційна культура» з іншого ракурсу.

З позицій аксіологічного підходу до вивчення поняття інформаційної культури визначимо, що її розглядають як комплексне динамічне особистісне утворення професіонала, що визначає якісні показники професійно-особистісного зростання суб'єкта професійної діяльності, а саме: духовні цінності, моральні якості, усвідомленість професійних дій, що є показниками ступеня сформованості інформаційної культури.

З позицій соціокультурного підходу (Дзьобань, 2013) інформаційну культуру сприймають як соціокультурну реальність, яка створена людиною і яка разом з тим впливає на форми масової поведінки, усе більше визначає їх (Дзьобань, 2013, с. 227). Саме такою соціокультурною реальністю інформаційна культура і стає предметом не тільки філософії, політики, а й педагогіки та психології.

У своєму дослідженні І. Чайка (2012), зіставляючи різні позиції щодо сутності інформаційної культури особистості (як комплексної характеристики особистісних та професійних якостей, які відповідають вимогам суспільної та професійної діяльності в умовах інформатизації суспільства і змісту інформаційної культури майбутнього перекладача), а також ураховуючи специфіку його діяльності, зазначає, що зміст інформаційної культури студента містить такі складники: 1) інтереси, схильності, потреби – їх сукупність визначає

спрямованість особистості в процесі використання соціальних інформаційно-комунікативних технологій; 2) знання, уміння, навички, досвід роботи з комп'ютером, сукупність яких розглядається через інтегративні поняття «комп'ютерна грамотність», «інформаційна грамотність»; 3) почуття, емоції, що виникають у процесі роботи з комп'ютером, сприяють формуванню моральності, розвитку алгоритмічного мислення; 4) біопсихічні властивості, до яких у нашому випадку належать технічні, творчі, комунікативні здібності (Чайка, 2012, с. 283).

У контексті інформатизації суспільства Я. Галета (2011) визначає зміст поняття «інформаційна культура» як готовність до освоєння нового способу життя на основі використання інформації, побудову нової (інформаційної) картини світу, що швидко змінюється, і визначення свого місця в ньому. Як частина загальної культури особистості інформаційна культура має базуватися на засвоєнні етики й естетики, ергономіки й питань інформаційної безпеки (Галета, 2011, с. 25).

З позиції професійної діяльності майбутніх перекладачів О. Глушак (2014) вважає інформаційну культуру як складник професійної культури, яка характеризує вміння працювати з інформаційними даними й використовувати для їх отримання, опрацювання та передавання інформаційно-комунікаційні технології, спрямовані на розв'язання професійних проблем і фахових завдань (Глушак, 2014, с. 2).

Сутність і структуру інформаційної культури запропонувала Ю. Олійник, яка зазначає, що інформаційна культура – це і цілий комплекс знань, умінь, навичок користувача комп'ютера, що забезпечують ефективне використання пошуково-аналітичних додатків для пошуку та структурування інформації та її опрацювання. Вона включає знання про основні принципи побудови комп'ютерних мереж (систему доменних імен, пошукові сервіси та їх особливості), уміння складати пошукові запити тощо. Окрім зазначеного, до інформаційної культури особистості входять елементи таких культур: комунікативної (культури спілкування); лексичної (мовної, культури створювати письмові документи); інтелектуальної (науково-дослідна і розумова праця); інформаційно-правової; світоглядної та моральної (Олійник, 2013, с. 190). Авторка ідеї більш акцентує увагу на формування інформаційної культури як уміння працювати з інформацією. Але ж інформація представлена в широкому спектрі в соціальних мережах і в мережі Інтернет.

Учена подає детальне тлумачення змісту поняття «інформаційна культура» як систематизованої сукупності знань, умінь, навичок, спрямованих на задоволення інформаційних потреб, що виникають у процесі життєдіяльності

особистості, і становить один зі складників загальної культури людини. Тому ми можемо вважати її найважливішим чинником успішної професійної і непрофесійної діяльності та соціальної захищеності особистості в інформаційному суспільстві (Олійник, 2013, с. 190). Саме тому особистість інформаційного суспільства повинна мати активну громадянську позицію, нести відповідальність за свою взаємодію з інформаційним середовищем, бути переконаною у великій значущості інформації та знань для вирішення широкого кола соціальних і особистісних проблем.

У контексті сказаного актуальним є твердження Н. Семенюк (2013) щодо необхідності цілеспрямованої й комплексної підготовки людини, яка включає широкий спектр не тільки інформаційних знань, умінь і навичок, а й інформаційних компетенцій, пов'язаних із пошуком, вилученням та критичного аналізу інформації, здатністю самостійно добувати й виробляти нові знання. Важливою ланкою, що поєднує всі компоненти інформаційної культури, є інформаційний світогляд. Інформаційний світогляд – система узагальнених поглядів на інформацію, інформаційні ресурси, інформаційні системи, інформаційні технології, інформатизацію, інформаційне суспільство та місце людини в ньому, на ставлення людей до навколишнього інформаційного середовища, а також зумовлені цими поглядами їхні переконання, ідеали, принципи пізнання й діяльності (Семенюк, 2013, с. 294). Тобто науковець акцентує увагу на важливому аспекті, а саме формуванні інформаційного світогляду, який є невід'ємним компонентом інформаційної культури.

Результати дослідження. У результаті теоретичного обґрунтування базового поняття нашого дослідження «інформаційна культура», на основі визначених професійно важливих якостей особистості ми можемо перейти до структури інформаційної культури студентської молоді, що знаходить своє відображення в ціннісно-потребнісному, когнітивно-комунікативному, інтерактивно-технологічному, критично-рефлексивному компонентах. Таке розуміння структури інформаційної культури студентської молоді передбачає лише взаємопов'язану сукупність цих компонентів, яка зможе забезпечити високий рівень сформованості інформаційної культури студентської молоді.

Ціннісно-потребнісний компонент інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки характеризується мотивами пошуку, вилученням та критичного аналізу певної інформації; здатністю самостійно добувати й виробляти нові знання на основі отриманої інформації, спрямованої на формування або зміцнення ціннісного національно-патріотичного позитивного ставлення до системи українських цінностей, поглядів, інтересів і

рішень у життєво важливих сферах суспільної й державної діяльності; здатністю виявити завуальовану негативну інформацію, яка сприяє послабленню ціннісних орієнтирів української нації, що негативно впливають на інтереси студентської молоді, ставлення, ціннісні орієнтації, настанови щодо світу, окремих предметів, явищ, інших людей або самих себе.

Ціннісно-потребнісний компонент інформаційної культури передбачає: наявність спрямованості на самовдосконалення (позитивне уявлення про себе як громадянина українського суспільства; дуальне бажання бути, з одного боку, соціальнозначущим громадянином, а з другого, – досягти успіху в професійній сфері); наявність стійких мотивів самотворення (мотиву досягнення успіху, мотивів самореалізації в професійній і громадській діяльності); наявність ціннісних орієнтацій (на громадську і професійну діяльність, на розкриття потенційних можливостей, на розширення самоосвіти і кругозору завдяки інформаційно-комунікативним технологіям).

Ціннісно-потребнісний компонент інформаційної культури майбутніх перекладачів характеризується мотивами пошуку, вилученням та критичного аналізу отриманої інформації; здатністю самостійно добувати й виробляти нові знання на основі нової інформації, спрямованої на формування або зміцнення ціннісного національно-патріотичного позитивного ставлення до системи українських цінностей, поглядів, інтересів і рішень у життєво важливих сферах суспільної й державної діяльності; здатністю виявити завуальовану негативну інформацію, яка сприяє послабленню ціннісних орієнтирів української нації (Галета, 2011, с. 98).

Другий компонент інформаційної культури майбутніх перекладачів – когнітивно-інформаційний, – який, з одного боку, становить систему особистісно значущих аксіологічних знань, знань з теорії культури самовиховання, саморозвитку, самоосвіти, культури спілкування, а з другого, – відображає наявний рівень професійної культури, що складає зміст професійного самовдосконалення майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки. Передбачає високий рівень використання інформаційно-освітніх, інформаційно-комунікаційних ресурсів у професійній діяльності, створення інноваційно нових освітніх продуктів на основі отриманої інформації. Когнітивна обізнаність проявляється у зміні рівня поінформованості, збільшенні обсягу знань (і в усвідомлюваних, і в неусвідомлюваних формах); у формуванні нових когнітивних схем, способів осмислення дійсності й оперування інформацією.

Когнітивно-інформаційний компонент інформаційної культури майбутніх перекладачів – це система теоретичних знань щодо використання інформаційно-

комунікативних технологій в освіті, зокрема базові знання про інформаційні ресурси, інформаційні системи, інформаційні технології, інформатизацію суспільства та місце людини в ньому, навколишнє інформаційне середовище. Зазначений компонент передбачає наявність ціннісних морально-етичних знань, уявлень, вияв ступеня ціннісного ставлення до отриманої інформації через поведінку та діяльність, на яких базуються погляди, переконання й ідеали української держави, принципи пізнання і діяльності.

Інший складник когнітивно-інформаційного компонента інформаційної культури майбутніх перекладачів, а саме інформаційний, передбачає здійснення продуктивної комунікації, використання різних ролей соціальної комунікації. Інформаційний складник інформаційної культури студентської молоді охоплює обмін інформацією, а також знання проте, як інформація формується, уточнюється, впливає на свідомість людини, знання технологій критичного переосмислення й обробки отриманої інформації. Більше того, зазначений компонент інформаційної культури охоплює комплекс знань, умінь, навичок користувача комп'ютера, що забезпечують ефективне використання пошуково-аналітичних додатків для пошуку та структурування інформації та її опрацювання.

Влучний акцент зробив вітчизняний науковець О. Сакалюк (2014), вважаючи комунікацію доведенням інформації від однієї особи до іншої або до групи осіб з метою досягнення взаєморозуміння, що дозволяє ухвалити правильне рішення та забезпечує взаєморозуміння (Сакалюк, 2014, с. 198). Таке розуміння не завжди означає, що люди повинні погоджуватися один з одним, вони повинні мати відносно точні уявлення про те, що їм намагаються повідомити.

Функційним та професійно значущим є спілкування в педагогічній діяльності, де воно є інструментом впливу, при цьому звичайні умови й функції спілкування набувають додаткового навантаження (Сівко, 2009, с. 76).

У контексті формування інформаційної культури майбутніх перекладачів педагогічне спілкування передбачає певний вплив на свідомість студентської молоді в процесі реалізації спільної діяльності, досягнення спільної мети тощо.

Третій компонент інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки – інтерактивно-технологічний, який представлений комплексом умінь і навичок студентської молоді для роботи з інформаційними даними, застосування засобів інформаційно-комунікативних технологій у навчальній і професійній діяльності.

Він передбачає використання новітніх інтерактивних технологій щодо

формування інформаційної культури в процесі взаємодії. Слово «interact» походить з англійської мови, складається з двох слів «inter» – взаємний та «act» – діяти. Звідси «інтерактивний» означає здатний до взаємодії. На думку сучасних педагогів-дослідників, інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність (Остапчук & Мирончук, 2014, с. 140). Очевидно, що специфіка інтерактивних технологій навчання полягає в тому, щоб організувати і здійснити освітній процес за умови постійної, активної взаємодії всіх його членів.

Ітерація, або взаємодія, вимагає використання технологій, які спрямовані на формування критичного мислення в майбутніх перекладачів, на формування свідомої громадянської позиції, патріотизму, становлення чіткої системи морально-етичних цінностей.

Більше того, цей компонент передбачає впровадження в педагогічну практику сучасних освітніх технологій. Науковцями визначено, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати основним критеріям технологічності: системності (наявність логіки процесу, взаємозв'язку частин, цілісності), керованості (можливість діагностики досягнення цілей, планування процесу навчання), ефективності (вибиратися відповідно до результатів і оптимальних затрат, гарантувати досягнення певного стандарту навчання), відтворюваності (можливості застосування в інших однотипних навчальних закладах іншими суб'єктами) (Луцик & Бордюг, 2013, с. 93).

Четвертий компонент інформаційної культури майбутніх перекладачів – критично-рефлексивний, який передбачає на основі отриманої інформації осмислення власних дій, самодіагностику цілей, процесу та результатів своєї діяльності щодо формування інформаційної культури; самовизначення стосовно системи цінностей, поглядів, інтересів і рішень у життєво важливих сферах суспільної й державної діяльності.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Формування інформаційної культури майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість підвищити якість надання освітніх послуг в умовах глобалізованого інформаційного суспільства. Інформаційна культура майбутніх перекладачів є складовою загальної культури особистості, а отже, освітній процес потрібно організовувати у такий спосіб, щоб у ньому використовувались такі форми навчання, як проєктна діяльність, вебінари, онлайн конференції, інтерактивні лекції, тематичні форуми та чати

тощо. Освітня діяльність здобувачів вищої освіти має містити самостійну наукову роботу та виконання творчих завдань, зокрема індивідуальних і групових. Це забезпечить формування всіх складових інформаційної культури майбутніх перекладачів: когнітивної, операційно-змістової, комунікативної, ціннісно-рефлексивної.

Аналіз науково-педагогічних джерел, які висвітлюють проблему формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки, дозволяє констатувати наявність різних наукових підходів щодо зазначеної проблеми: системно-технологічного, культурного, соціокультурного, аксіологічного. Це допомогло встановити, що до структури інформаційної культури майбутніх входять такі компоненти, як ціннісно-потребнісний, когнітивно-комунікативний, інтерактивно-технологічний, критично-рефлексивний. У контексті системного підходу таке розуміння структури інформаційної культури студентів дозволяє представити її як взаємопов'язану сукупність зазначених вище компонентів, яка зможе забезпечити високий рівень сформованості інформаційної культури майбутніх перекладачів.

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджувальної проблеми. Подальші наукові розвідки вбачаємо в розробці педагогічних умов формування інформаційної культури майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва, С. В., Гуменний, О. Д., Паржницький, В. В. (2015). Розвиток інформаційної культури педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів. Київ.
2. Апшай, Н. І. (2010). Підвищення культури студентів в умовах інформатизації освіти. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні*, №5, 3–5.
3. Галета, Я. (2011). Інформаційна культура в професійній підготовці майбутнього педагога. *Рідна школа*, № 11 (листопад), 24–27.
4. Глушак, О. М. (2014). Формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу : дис. ... канд. пед., наук : 13.00.04 / Київський університет імені Бориса Грінченка, 299 с.
5. Дзьобань, О. П. (2013). Філософія інформаційного права: світоглядні й загальнотеоретичні засади : монографія. Харків : Майдан.
6. Кух, О. М. (2011). Формування інформаційної культури та інформаційної компетенції майбутнього вчителя. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогічна*, 17, 222–224.
7. Луцик І. Г., Бордюг, О. Г. (2013). Інтерактивні технології навчання як чинник особистісного розвитку студентів педагогічного коледжу. *Збірник наукових праць. Педагогіка, Вип. 13*, 92–96.
8. Макаренко, Л. Л. (2016). Інформаційна культура особистості: історико-педагогічний аналіз. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи, Вип. 53*, 128–141.

9. Олійник, Ю. І. (2013). Інформаційна культура особистості – актуальна освітня проблема. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*, Вип. 63, 187–193.
10. Остапчук, Д., Мирончук, Н. (2014). Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном*, 140–143.
11. Сакалюк, О. (2014). Організація ефективної комунікації в сучасних закладах освіти. *Наука і освіта*, 6, 197–200.
12. Семенюк Н. (2013). Необхідність інформаційного супроводу освіти впродовж життя. *Гілея*, Вип. 78 (11), 294–298.
13. Сівко, Ю. (2009). Педагогічне спілкування у вищому навчальному закладі як соціально-психологічна взаємодія. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*, № 1, 74–77.
14. Чайка, І. А. (2012). Навчальний курс «Інформаційна культура студента» як чинник формування освітньо-розвивального середовища наукової бібліотеки педагогічного університету. *Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського*, Вип. 3. 282–292.
15. Шерман, М. І., Безбах, О. М. (2009). Інформаційна культура майбутніх інженерів-судноводіїв як психолого-педагогічна проблема. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*, Вип. 1 (10), 190–193.
16. Шехавцова, С. О., Шехавцов, М. О. (2019). Переосмислення поняття «інформаційна культура» студентської молоді в умовах інформаційно-гібридної війни. *Українська професійна освіта*, Вип. 5, Т. 3, 55–62.

MODERN UNDERSTANDING OF THE CONCEPT OF INFORMATION CULTURE OF FUTURE TRANSLATORS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Svitlana Shekhavtsova

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Pedagogy

SI "Luhansk Taras Shevchenko National University"

Poltava, Poltava region, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-8196-8977

shekhavtsova1@gmail.com

Abstract. The relevance of the problem of forming the information culture of the individual is due to the creation of a new information educational space, the use of global network technologies at all levels of education, which involves the formation of modern translators' ability to develop in the modern educational environment, to use information and computer technologies. It is important to include technologies in the professional training of future translators in higher education institutions that form the information culture of the individual, develop translators' awareness and readiness to use information technology in the process of mastering the profession. The article describes the formation of information culture of future translators in the process of professional training by means of information and communication technologies. The key aspects for the effective use of information and communication technologies in the future professional activity of translators are highlighted. Four components of future translators' information culture are identified and described: cognitive (involves knowledge of the information society at the global and local levels and its main trends), operational and content (involves the ability to use information and communication technologies to solve various practical problems of both personal and social significance), and social significance), communicative (involves knowledge of the norms of the culture of behavior and

communication with the use of information and communication technologies and compliance with the norms of information and communication technologies), communicative (implies knowledge of the norms of the culture of behavior and communication with the use of information and communication technologies and compliance with them), value-reflective (implies a critical attitude to the content of information resources), non-proliferation and prevention of disinformation and information of amoral and illegal content, compliance with information legislation, prevention of computer addiction.

Keywords: information culture; future translators; the process of professional training; formation of information culture; information and communication technologies.

REFERENCES

1. Aliksieieva, S. V., Humennyi, O. D., & Parzhnytskyi, V. V. (2015). Rozvytok informatsiinoi kultury pedahohichnykh pratsivnykiv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv [Development of information culture of pedagogical staff of vocational and technical educational institutions]. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Apshai, N. I. (2010). Pidvyshchennia kultury studentiv v umovakh informatyzatsii osvity [Improving students' culture in the context of informatization of education.]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni*, №5, 3–5 [in Ukrainian].
3. Haleta, Ya. (2011). Informatsiina kultura v profesiinii pidhotovtsi maibutnoho pedahoha [Information culture in the professional training of future teachers]. *Ridna shkola*, № 11 (lystopad), 24–27 [in Ukrainian].
4. Hlushak, O. M. (2014). Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnikh bakalavriv z filolohii u protsesi vyvchenni dystsyplin informatsiino-kompiuternoho tsyклу [Formation of information culture of future bachelors of philology in the process of studying the disciplines of the information and computer cycle] : *dys. ... kand. ped., nauk : 13.00.04 / Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenko*. [in Ukrainian].
5. Dzoban, O. P. (2013). Filosofiia informatsiinoho prava: svitohliadni y zahalnoteoretychni zasady : [Philosophy of information law: worldview and general theoretical foundations]. Monohrafiia. Maidan. [in Ukrainian].
6. Kukh, O. M. (2011). Formuvannia informatsiinoi kultury ta informatsiinoi kompetentsii maibutnoho vchytelia [Formation of information culture and information competence of a future teacher]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seriia: Pedahohichna*. 17, 222–224 [in Ukrainian].
7. Lutsyk, I. H. & Bordiuh, O. H. (2013). Interaktyvni tekhnolohii navchannia yak chynnyk osobystisnoho rozvytku studentiv pedahohichnoho koledzhu [Interactive learning technologies as a factor in the personal development of students of a pedagogical college]. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohika*, 13, 92–96 [in Ukrainian].
8. Makarenko, L. L. (2016). Informatsiina kultura osobystosti: istoryko-pedahohichniy analiz [Information culture of the individual: historical and pedagogical analysis]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, Vyp. 53, 128–141 [in Ukrainian].
9. Oliinyk, Yu. I. (2013). Informatsiina kultura osobystosti – aktualna osvithnia problema [Information culture of the individual is a relevant educational problem]. *Zbirnyk naukovykh prats [Khersonskoho derzhavnoho universytetu]*. *Pedahohichni nauky*, 63, 187–193 [in Ukrainian].
10. Ostapchuk, D. & Myronchuk, N. (2014). Interaktyvni metody navchannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh. Modernizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini ta za kordonom [Interactive teaching methods in higher education institutions. *Modernization of higher education in Ukraine and abroad*, 140–143 [in Ukrainian].
11. Sakaliuk, O. (2014). Orhanizatsiia efektyvnoi komunikatsii v suchasnykh zakladakh osvity [Organizing effective communication in modern educational institutions]. *Nauka i osvita*, 6,

197–200 [in Ukrainian].

12. Semeniuk, N. (2013). Neobkhdnist informatsiinoho suprovodu osvity vprodovzh zhyttia [The need for information support for lifelong education]. *Hileia : naukovyi visnyk*, 78 (11), 294–298 [in Ukrainian].

13. Sivko, Yu. (2009). Pedahohichne spilkuвання u vyshchomu navchalnomu zakladi yak sotsialno-psykholohichna vzaiemodiia [Pedagogical communication in a higher educational institution as a socio-psychological interaction]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohika*, 1, 74–77 [in Ukrainian].

14. Chaika, I. A. (2012). Navchalnyi kurs «Informatsiina kultura studenta» yak chynnyk formuvannya osvitno-rozvyvalnoho seredovyshcha naukovoї biblioteky pedahohichnoho universytetu [The training course “Information Culture of the Student” as a factor in the formation of the educational and developmental environment of the scientific library of the pedagogical university]. *Naukovi pratsi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho*, 3, 282–292 [in Ukrainian].

15. Sherman, M. I. & Bezbakh, O. M. (2009). Informatsiina kultura maibutnikh inzheneriv-sudnovodiiv yak psykholoho-pedahohichna problema [Information culture of future naval engineers as a psychological and pedagogical problem]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, pedahohiky ta psykholohii*, 1 (10), 190–193 [in Ukrainian].

16. Shekhavtsova, S. O. & Shekhavtsov, M. O. (2019). Pereosmyslennia poniattia “informatsiina kultura” studentskoi molodi v umovakh informatsiino-hibrydnoi viiny [Rethinking the concept of “information culture” of student youth in the context of information-hybrid warfare]. *Ukrainska profesiina osvita*, 5, T. 3, 55–62 [in Ukrainian].

Матеріали надійшли до редакції 29.11.2024 р.